

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Pesukei D'Zimra
in Halacha and
Hashkafa*

Rabbi Moshe Chaim Sosevsky

כג' אדר א' תשע"א • February 27, 2011

1. **תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד ב**
 אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא: כל האומר (תהלים קמ"ה) תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים - מובטח לו שהוא בן העולם הבא. מאי טעמא? אילימא משום דאיתא באל"ף ב"ת - נימא (תהלים קי"ט) אשרי תמימי דרך דאיתא בתמניא אפינן! אלא משום דאית ביה (תהלים קמ"ה) פותח את ידך - נימא הלל הגדול דכתיב ביה: (תהלים קל"ו) נתן לחם לכל בשר! - אלא: משום דאית ביה תרתי.
2. **תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיח עמוד ב**
 אמר רבי יוסי: יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום. איני? והאמר מר: הקורא הלל בכל יום - הרי זה מחרף ומגדף! - כי קאמרינן - בפסוקי דזמרא.
3. **רא"ש מסכת שבת פרק טז**
 ואמר רבי יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום והאמר מר האומר הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף כי קאמר רבי יוסי בפסוקי דזמרא.
4. **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה יב**
 ושבחו חכמים למי שקורא זמירות מספר תהלים בכל יום ויום מתהלה לדוד עד סוף ס הספר, וכבר נהגו לקרות פסוקים לפנייהם ולאחרייהם ותקנו ברכה לפני הזמירות והיא ברוך שאמר וברכה לאחרייהם ע והוא ישתבח, ואחר כך מברך על קריאת שמע וקורא קריאת שמע.
5. **טור אורח חיים סימן נא**
 ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד וכתב בספר היכלות שיש בו פ"ז תיבות וסי' ראשו כתם פז וכן הוא נוסח אשכנזים ונתקנה ברכה זו משום הא דאיתא בפרק כל כתבי יהא חלקי עם גומרי הלל בכל יום ומסקינן כי קאמר בפסוקי דזמרה ומאי ניהו תהלה לדוד עד כל הנשמה תהלל יה ותו גרסינן בפ"ק דברכות (ד ב) א"ר אלעזר כל האומר תהלה לדוד בכל יום ג"פ מובטח לו שהוא בן העוה"ב וכן דרש ר' שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחרי כן יתפלל לכן תקנו לאומרם קודם תפלה וקבעו ברכה זו לפנייהם ואחת לאחרייהם והיא ישתבח
6. **רש"י מסכת ברכות דף יא עמוד ב**
 יוצר אור ובורא חשך (עושה שלום ובורא רע) - לקמיה מפרש אידך מאי היא דאילו ברכה דישתבח אינה מן המנין שהיא לאחרי פסוקי דזמרה כמו ברכת הלל ואומרים אותה קודם זמן קריאת שמע אם ירצו.
7. **טור אורח חיים סימן נב**
 ואם בא לבהכ"נ ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה על זה שאלו לרב נטרונאי מהו שיתפלל עם הצבור ויאמר פסוקי דזמרה אח"כ והשיב שאינו יכול כי תקנום קודם תפלה אלא אומר ב"ש עד מהולל בתשבחות ואומר תהלה לדוד ומדלג עד הללו אל בקדשו ואומר כל הנשמה תהלל יה הללויה וחזתם בישתבח וממהר להתפלל עם הצבור ולא יאמר אותם אחר התפילה כל עיקר וזה לשון א"א הראש ז"ל כתב רב עמרם אם נכנס אדם לבהכ"נ ורואה שאם יאמר כל אלו הפסוקים שלא יוכל להשלים תפלתו עם הצבור יאמר ב"ש ומזמור של תהלה לדוד בלבד וחזתם בישתבח וכתבו בשם הרב רבי יונה שאמר בשם רבותיו שאם נכנס בשעה שש"צ מתחיל יוצר אור ואין לו שהות לומר אפילו תהלה לדוד טוב הוא שיקרא ק"ש בברכותיה ויתפלל עם הצבור ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות שלפניהם ושל אחרייהם לפי שהתפלה רצויה ומקובלת עם הצבור:
8. **ב"ת אורח חיים סימן נב**
 ומ"ש וז"ל אדוני אבי הרא"ש וכו'. הביא לשונו דמתוכו משמע דלא כרב נטרונאי בתרתי חדא דאין צריך להללו אל בקדשו ולכל הנשמה תהלל יה אלא יספיק בתהלה לדוד בלבד ואידך מדלא הזהיר שלא יאמר אותם אחר התפלה כל עיקר אלמא דאין לחוש אם אומרן דכיון דאומרן בלא ברכה אינו אלא כקורא בתורה ולא כמספר שבחיו יתברך אחר התפלה והכי נקטינן כהרא"ש ודלא כרב נטרונאי וליתא נמי לדברי ה"ר יונה דבסמוך לאמרן בברכות אחר התפלה וכן כתב מהרש"ל (בחידושו לטור) על דברי ה"ר יונה שכתב בשם רבותיו ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות וכו' וזה לשונו אבל הסמ"ג אוסר וכן הרמב"ן וכן מצאתי בליקוטי פרדס שאיסור גדול הוא וכן קבלתי ממורי זקני שאין לאומרו אח"כ עכ"ל ועיין בשלחן ערוך החלוקים הנופלים בזה בענין הדלוגים:
9. **בית יוסף אורח חיים סימן נב**

ואם בא לבית הכנסת ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה על זה שאלו לרב נטרונאי וכו'. כן כתב סמ"ק (סי' יא) בשם רב נטרונאי וסמ"ג (עשין יט קא:) והגהות מיימוניות (תפלה פ"ז אות נ) בשם רב משה גאון וכתוב בהגהת סמ"ק (שם אות טד) צ"ע גבי הא דאמרינן יהא חלקי מגומרי הלל משמע שרוצה לומר דצריך לומר גם הללויה הללו את ה' מן השמים וגם בהגהות מיימוניות (דפוס קושטא פ"ז ד"ה ושבח) כתוב בשם ס"ה שאומר אשרי ומדלג ואומר הללו את ה' מן השמים והללו אל בקדשו וחותרם בישתבח ע"כ ונראה שטעמם משום דבפרק כל כתבי (שבת קיח:): אהא דאמר רבי יוסי יהי חלקי מגומרי הלל בכל יום ואוקימנא בפסוקי דזמרה ופירש רש"י פסוקי דזמרה שני מזמורים של הלולים הללו את ה' מן השמים הללו אל בקדשו אבל ה"ר יונה (כג. ד"ה ותיקנו) והרא"ש (פ"ה סי' ו) כתבו בפרק אין עומדין בשם רב עמרם שאם אין שהות לומר אלא תהלה לדוד לבד סגי לומר קודם לו ברוך שאמר ואחריו ישתבח שאע"פ שתקנו לומר מתהלה לדוד עד כל הנשמה כיון שעיקר התקנה נראה שלא היתה אלא מפני זה המזמור די לו בזה המזמור כדי שיאמר ק"ש ויתפלל עם הצבור:

10. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה יג

יש מקומות שנהגו בהן לקרות בכל יום אחר שמברכין ישתבח שירת הים ואחר כך מברכין על שמע, ויש מקומות שקורין שירת האזינו, ויש יחידים שקורין שתי השירות הכל לפי המנהג.

11. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קיח עמוד ב

כי אמרינן בפסוקי דזמרה. פי' מזמורים שבסוף תלי"ם שפותחים ומסיימין בהללויה, ותקון רבנן ברכה לפנייהם ברוך שאמר וברכה לאחריהם ישתבח, הילכך אסור לשוח מדפתח ברוך שאמר עד דמסיים ישתבח, ואם שח, יש אומרים שאינו אומר ישתבח שכבר בטלה מילתא בשיחה, ואינו מחזור.